

PERŽVALGA.

— „Vilenski Viestnik“ praneša, jog Maskolijos valdžia nuo 7 gegužės, šių metų, paliapsi „panaikinti visus ligišiol išduotus uždraudimus lietuviškos lotyniškoms raidėms spaudos ir pavelyti lietuviams ir žemaičiams spaudinti savo raštus Lietuvoje apart maskoliškų ir lotyniškoms raidėms“. Akyva, kad tą valdžios nuosprendį pagarsino vienas tikslai minėtas laikraštis, o paskiaus atkartoję ir kiti, k. t.: Peterburgsk. Viedomosti, Sievero-Zapadn. Slovo, Glos, Ogniwo ir kiti. Tai-gi lietuviai savo spaudą jau atgavo. Klausimas dabar, kas visų pirmausia tuom paliuosavimu pasinaudos? Beabejonės sukrus uždėti savo spaustuves ir laikraščius kaip klerikalai teip ir kitos lietuvių partijos ir iškilis net konkurencijos ir lenktynės, ant kiek toms lenktynėms maskoliška cenzura neuzkirs ir neaprobežiuos kelių. Suprantama, kad sugražinimas lietuviams šiokios-tokios rašliaviškos laisvės bus jiems labai naudingas; tačiau progresyviška literatura beabejonės paliks varžoma ir ant tolesnio laiko. Svetiški ir gvildenanti draugijos reikalus raštai bus iš anksto apžaboti cenzuros apynasriu ir, jeigu ką galės lietuvai naudingo atlikti, tai tikslai tą, kad lietuvius pramokys skaityti, mislyti ir apšviesti juos vedime ukės bei pramonėje. Kiek inteligentai įstengs tą atlikti, tai negalima žinoti; nes dalei baurių ligišiolajkinių Lietuvoje sąlygų, negalima buvo sužinoti, kiek lietuviai turi savo tarpe dvasiškų ir medgiškų spēkų, nuo ko, suprantama, tas pilnai prigulės. Klerikalai Lietuvoje yra kurkas stipresni iš pinigiskos pusės ir jie, palaikomi ir remiami valdžios, stengsis kuodaugiausiai prisigriebti prie naujo lietuviškos rašliavos judėjimo.

Nereikia tačiau mislyti, kad jie tame daug ką laimėtų. Uždės kokį vieną-kitą laikraštį, prispaudys „žyvatų“, „bromelių“, „raktų“, „biuletėnų“ ir kitų tam panašių niekniekių. Tas viskas jau šiadien lietuviams atgriso ir jie jau nesitvers už to. Jeigu-gi rašys kunigai ką geresnio, tuom geriaus: tegul rašo. Tuli mano, kad su atidavimu lietuviams spaudos nupulsę užrubežiniai lietuviški laikraščiai ir matonet blėdį išsipildyme lietuvių troškimo. Mums rodos, kad tai visai tuščia ir be jokių pamatų baimė. Kad spanda vidurinė nekenkia užsieniei, tą mes matome iš literatūros mūsų kaimynų: lenkų, rusų ir kitų, kur vidurinė spauda lošia prigatavijimo rolę. Žmonės išsilavina ir prašveičia sau protą, pamato palengva, kur priezastis jų vargų ir stveriasi tada prie raštų užsienių, ir glaudžiasi prie svetur esančių organizacijų, kovojančių prieš carizmą. Jeigu kam nemielia daleidimas lietuviams turėti savo spaudą, tai tikslai Prusų vokiečiams, spausdinusiems tukstančiais „saltinius“, „kantickas“, „novenas“, o kuriuos aptamsinimo žmonių proto įrankius ims dabar be baimės pabrinkuoti sau kunigai. Lietuviški užsieniniai raštai gyvuos savo keliu ir dar pasekingiau bus galima juos Lietuvoje paplatinti. Juo daugiau laikraščių kokia tauta turi, tuo ji yra apšviestė ir tuom patį laikraščiai gerinasi ir tobulinasi.

— Šioms dienoms išėjo išspaudos 1 Nr. „Draugo“, laikraščio uždėto Prusuose per lietuvių pirmėivių jaunuomenę. Turinys ir apdirbimas daro simpatiską įspūdį. „Draugas“ galima paskaityti už atsigimusių „Apšvietą“, seniai mirusį Amerikos Lietuvių Mokslo Dr-stės organą, tikslai dar prieinamesnėje dėl visokios kliasos visuomenės formoje. Iš-

eidinės nepaskirtais laikais. Prekė atskiro numerio Amerikon 1 markė (apie 25 c.).

— Privatiškai rašo nuo Piliškių, Suvalkų gub., kad Maskolijos valdžia išgabentusi iš teį Mandzuriją Dr. Matulaitį. Dr. M. valdžiai buvo krišluakyje ir jo gyvenimas Lietuvoje, kaip ir daugelio kitų inteligentų, suteikė neišpasakytą jai neramumą. Taigi dabar pasitaikė proga valdžiai išpildyti savo baurių norą — nusikratyti sau nepatinkamas ypatas. Dr. M. turbūt taps įkištasis kariškus ligonbučius gydyti kareivius, tarpe kurių siaučia visokios epidemijos, labiausia koliera ir karštilgės, kuriomis tankiai užsikrečia ir patįs daktarai ir numirsta.

— Subačiuje, Kurše, 4 balandžio, š. m., tapė atlošta per lietuvių liuosnorių aktorių kuopelę dvi komediji: „Nepadejus ner ko kasti“ ir „Neatmezgamas mazgas“. Aktoriai kai-kurie buvo parkviesti net iš Liepojaus, studentai. Beto dar buvo dainuota dainos ir deklamacijos. Žmonių buvo surinkę labai daug, kaip iš Kuršo teip ir iš Lietuvos, kur dar valdžia rengti lietuviškas vipsosinas (teatrus) nepavelija. Neuzilgo ketina teį vėl ką tokį parengti.

— Susivienijimas Lietuvių Laisvamanių 5 birželio, Philadelphia, Pa., atlaikė savo seimą. Tarp svarbiausių jo nutarimų yra šie: 1. Išimti S.L.L. čarterį. 2. Išsiųsti ant tarptautiško darbininkų kongreso vardan S.L.L. delegatą, ant kurio vienbalsiai užkviesta Dr. Šliupas, kurs ir davė savo prizadą. 3. Apskusti carą į Haagos tarptautiskąjį tribunolą, už visą Lietuvai padarytas skriaudas. 4. Įvesti į paprotį švensti Tautiską Šventę, kuri bus kasmetą švenčiama 1 d. gegužės, drauge su apvaikštinejima darbininkiskos šventės. 5. Išleisti D-ro Šliupo rašomą angliškoje kalboje veikalą S.L.L.

kaštais, su užkvietimu prisidėti prie to darbo ir T. M. D., kadan-gi tas darbas yra višas ir kiekvienam lietuviui reikalingas, — supažindinti svetintuosius su Lietuva ir parodyti visam svietui, kokį mes jungant savo kaklo velkamė ir kiek mes kenčiame nuo barbariskos Maskolijos valdžios. 6. Paaunkauti ketvirtą dalį išleisčių S. L. L. raštų dalinimui Lietuvoje beturčiams dyka ir dėl to tikslo atsišaukti prie T. M. D., kad susivieniję abidvi tos organizacijos galėtų išrasti lengvesnį ir pigesnį kelią pargabėnimui Lietuvonai raštų. Platesni išgaliai apie seimo atliktus darbus patilps toliaus. Kitą metą seimas bus laikomas Newark, N. J.

— S. L. A. su S. L. R. K. A. prova likosi atidėta ant rudens, nes šiūom kartu kunigai apsirgdino vieną iš savo liudininkų p. Tepliusį, kurs „turėjo labai svarbius provos dokumentus“. Su kokiais tikslais kunigai vilkina provą tolyn, tai negalima žinoti; bet reikia manyti, kad jie tikisi sau priešingą pusę per ilgas tąsynes nusilpninti ir tada su geromis dėl sau išlygomis susitaikinti geruoju. Tą mislę patvirtina ir jų laipsniškas tarybose nusileidimas. Juk pirmiaus jie kalboje apie sątaiką nenorėjo nieko pagražinti iš paglemžto nuo S. L. A. tarfo, dabar-gi (Wilkes-Barreje atidėjus sudą buvo suėję abiejų susivienijimų provos komitetai ant taikymosi) atsisako nuo čarterio su pečečia, arba vėtoje to, pagražina iš paglemžtų pinigų \$1,200. Sątaikos neįvyko, nes Tautiškojo Susivienijimo provos komitetas reikalavo atsiskaktyti nuo čarterio ir pečeties ir \$1600 pinigais, tai yra tiek, kiek prieš persiskyrimo susivienijimų pasiliko prie S. L. A. sanarių. Prova dabar bus apie lapkritį mėnesį.

— S. L. A. su S. L. R. K. A. prova likosi atidėta ant rudens, nes šiūom kartu kunigai apsirgdino vieną iš savo liudininkų p. Tepliusį, kurs „turėjo labai svarbius provos dokumentus“. Su kokiais tikslais kunigai vilkina provą tolyn, tai negalima žinoti; bet reikia manyti, kad jie tikisi sau priešingą pusę per ilgas tąsynes nusilpninti ir tada su geromis dėl sau išlygomis susitaikinti geruoju. Tą mislę patvirtina ir jų laipsniškas tarybose nusileidimas. Juk pirmiaus jie kalboje apie sątaiką nenorėjo nieko pagražinti iš paglemžto nuo S. L. A. tarfo, dabar-gi (Wilkes-Barreje atidėjus sudą buvo suėję abiejų susivienijimų provos komitetai ant taikymosi) atsisako nuo čarterio su pečečia, arba vėtoje to, pagražina iš paglemžtų pinigų \$1,200. Sątaikos neįvyko, nes Tautiškojo Susivienijimo provos komitetas reikalavo atsiskaktyti nuo čarterio ir pečeties ir \$1600 pinigais, tai yra tiek, kiek prieš persiskyrimo susivienijimų pasiliko prie S. L. A. sanarių. Prova dabar bus apie lapkritį mėnesį.

Isz Lietuvos.

Vilkaviškis, Suvalkų gub.

1 Gegužės vaziuojant iš Virbalio Budviečių ukininkui, Vincui Kurtiniui, pasivijo jį netoli namų policija, ir sustabdė jį iškratė jo vežimą. Rado 5 pudus visokių lietuviškų raštų (Kiti savo, kad buvę apie 8 pudus). Matyt, kad buvo keno užsiundyta. Arklius ir vežimą pardavė Kibartuose ant licitacijos, jį pasodino Kalvarijos kalėjiman. Su juom dar kiti du vaziauvo, bet tie spējo pabėgti. Kas jie buvo, dar policija nesusekė.

Keles dienas pirmiaus, Virbalyje policija suėmė 10 žydų, vežant revoliucijinius raštus.

Zmogus.

Žagarė, Kauno gub.

Šimet velykų naktį užpuolė vagis Senosios-Žagarės kleboną; pirmiaus suėmė jo gaspadinę, o paskui užklupę kunigą, jį apmušė ir užtroškine, išplėšė visus jo pinigų. Gaspadinė atsipeikėjusi, išpuolė per langą ir ėmė šaukti pagalbos. Kada žmonės subėgo, jau piktadarių dingo ir pėlsakos.

Plepis.

Šilalis, Kauno gub.

Nors ši vieta yra labai arti Prusų rubežiaus ir lietuviškas knygas bei laikraščius labai lengva butų gauti (nes jų šimtai pundų pro šalį pereina), vienok vietiniai lietuviai tuom patogumu nesinaudoja. Apšviestų žmonių beveik visai čia nėra; mat kad ir kai-kurie išėina mokslus, tie tuojaus smunka Maskolijon sau duonos pelnyti, nesuprasdami, kaip jie yra labai reikalingi ir Lietuvai. Tepalieka čia vieni kunigėliai, kuriems, kaip paprastai, geriaus rupi lobis, negu apšvietimas kaimiečių. Rodos, juk lietuviai gydytojai galėtų gražiausiai tarp savo vientaučių užsilaikyti, tačiau jie tokias vietas palieka žydėliams,

lenkams, pagaliaus maskoliams, o patįs traukia į šiaurę.

Jonas.

Sziauliai, Kauno gub.

Gimnazija ir pedagogai.*)

Mokiniai vyriškosios Šiaulių gimnazijos priguli prie mišytų tautysčių; didžiuma iš jų — lietuviai, daug teipgi žydų, rusų — vaikų „činovnikų“, yra teipgi ir lenkų, vokiečių ir tt. Šiauliai stovi beveik pačiame Žemaitijos centre, taigi vietovėje, apgyventoje veik vienais lietuviais, — pertai nėra ir dyvo, kad didžiuma šiauliškių gimnazistų — tikri lietuviai. Toje įtemptoje kovoje, kurią jau tiek metų ir su tokiomis aukomis veda lietuviai su rusiška valdžia, atstovėdami savo tiesas ant prigimtos žemės, dėlei liežuvio ir kultūros, šiauliečiai lošė ir lošia svarbią ir žymią rolę, kaipo keravytojais lietuviško tautiško judėjimo. Paskutiniu laiku jie išvien su žydiškais ir kai-kuriais rusiškais gimnazijos mokiniais priėmė dalyvumą ir studentų judėjime, ir teip vienbalsinį, kad ministras Apšvietos pripažino Šiaulių gimnaziją viena iš neįstikimiausių. Ir netiktai iš lauko Šiaulių apsireišė šiauliečiai neramum elementu; pačios gimnazijos sienose jos mokiniai ištaiso visokias negeistinas „štukas“: tai laikė dievmaldystos (pravoslaviškos), jie visu burju (katalikai) išėina iš gimnazijos cerkvės ir nesiklauso nė pašėlusio nuo netikėtino incidento direktoriaus, nė paėmusio ant to laiko (pakol atsipeikės direktorius) valdžios vadžias žvėrės-lektoriaus, o viso to išėiga — išbarimas nuo vyresnybės, susiki virėjimas su mokiniais ir straipeniai liberališkuose laikraščiuose (1897 m.); tai jie išėina iš svetainės, neišklausę „kaziono“ hymno; tai paplįsta

*) „Osrob.“ Nr. 22.

negeras gandas, kad tarpe mokinių susitveria įvairios savitarpinio apsišvietimo kuopelės, o vienąsyk vos-ne-vos suteko vyresnybei šnipų-lėktorių, idant laike gaudymų užgriebti savitarpiniai lavinančiuosi; priejo iki to, kad štai jau keletas metų, kaip mokiniai (net sunai rusiškų „činovnikų“) pabaigus hymną ne nori šaukti „ura“ — tyli sau ir gana, nežiurint į padrasizantį juos skystutį „ura“ pp. mokytojų ir „pedelių“ ir aiškia direktoriškai-inspektorišką mimiką. Teip, teip, blogai su mūsų gimnazija... Kasgi tokiu budu lieka veikti „druskai rusiškos žemės“ — vietiniams pedegogams? Nejaugi jiems, sunams tėvynės, ramčiams sosto, praeiti tylomis pro tokius draskančius jų patrijotiškas širdis prietikius, kaip augščiau minėti? Nejaugi jiems tokiose sąlygose beužiimti mokslu dėl moksle, pašvėsti savo brangias spēkas „grynai“ pedagogikai? Ne, šiauliečiai pedagogai ne tiktai pedagogai. Ne tylėt jiems, o kovoti su piktu, kovoti iki paskutinės, iki išdžiovinimo smegenių, tiesa ir melu (nejaugi virstančios gentkartės jiems to neatleis?), sodinti gimnazijoje „tautiškus rusiškus pamatus“, ir abelnai mūsų „nuo amžių rusiškame krašte“ sustiprint „auklėtinę veikmę mokyklos ant besimokinančiųsi“ — štai uždaviniai šiauliečio gimnazijos mokytojaus!

Visųpirmu reikia mums suglaust savo pedagogišką eilę, padaryt stiprą savo vienybėje burį, o potam pirmų-pirmiausiai paziurėsime, ar visi iš mūsų yra tinką but „šiauliečiais pedagogais“ prasmėje, išdirbtoje ir vyresnybe iš viršaus, ir patim gyvenimu iš žemiaus. Gaila, kad šitoje linkmėje ne viskas pas mus gražiai stovi: laikas nuo laiko uzlekia ir pas mus t. v. liberalai... Buvo pas mus mokytojas matemati-

kos — liberalas (mylejo mokinius ir mokiniai jį mylėjo; tai buvo linksmas, tiesiaširdys jaunas žmogus, retkarčiais davinėjo mokiniams Gariną, Nadsoną, Garšiną (rusų raštinkai. R) ir kitokią revoliuciją), — sutirpdė; buvo mokytojas senobinių kalbų — liberalas (draugavo su minėtu matematiku, kartais ant suėjimų uztardavo už mokinius, negana žemai lenkėsi pp. viršinkams, o mokinių nebaudė, jeigu kurs iš jų negana nuolankiai nusiėmė prieš jį kepurę), — išmokė ir jį, apšvietė, dar pakėlė augščiau; buvo mokytojas estetikos mokslų — liberalas (kaip jūs mislyjate, ant rodavijimūsi ginčyjosi su direktoriumi ir dar baronesa — direktorka moteriškosios gimnazijos!) — umai su juom atiteisė, net atminties apie jį neliko; buvo dar — horribile dictu — direktorius liberalas, ką liberalas? — radikalas! ištiesu-gi radikalas (ne mėgo ir dar principijališkai priešinosi klausymams palangėmis privatiškų ir net mokinių gaspadų, ne liepė savo sunams-gimnazistams pranešinėti jam apie prietikius mokykloje, beveik visada buvo linksmas, kvatojosi ir buvo labai tėkinas, jeigu ir kiti kvatojosi) — ir tą išėdė.

Beje, dar vienas kliudo pedagogiškai šeimynai — kaip ne navatna, tačiau kliudo jai — Nikolajus II! Ištiesų kliudo, o nerką su juom daryt: jis pavėlijo katalikams (iš priešasties jų atkaklaus priešini-mosi) ne vaikščioti pravoslavų cerkvėn („tiek metų mes trisėmės ir dirbome, o vienas vaikėsas viską mums sugadino“, šnekėjosi po tam įsitarnavę pedagogai); jis išmeta (t. y. sutinka su tuom) ramstį tautiško ugdinimo — graikišką liežuvį iš gimnazijos; jis... bet gana apie tą. Žodžiu, visa mūsų pedagogiška šeimyna dabar sūlieta į vieną kruvą ir

perstato viltingą ramstį pravoslavijos, patvaldystės ir tautystės: mes gatavi į kovą ir kariaujame... Kaip perstatytojai tikros tikybos (pravoslavijos), mes rupinamės įkvėpti kitatikiams, kad jie savo religiose sąmonėse klysta: mes pašvenčiame (protiingas istorikas K. Špakovskis) tam tikras lekčijas su tikslu nurodyti klystantiems, kad jų pratėviai buvo protingesni ir pažinojo „tiesą“ („apie pravoslaviją Algirdžio ir Jėgėlos“ ir t. p.); mes prirodome (lotynistas—protestantas V. Frankeną) tiems kvailliams katalikams, kad jų šventi vaizdai (abrozai) ir patys šventieji — vaisius neišilavinusios liaudės fantazijos; mes (tas pats Frankeną) ne be pašiepimo atkreipiame atydą ant „kvailių“ apeigų žydu, esančių čiapat, skaitliuje klausytojų pedagogijos.

Kaip perstatytojai kultūriškos tautystės tarpe laukinių, mes stergiamės visų pirmu kaip galint augščiau pakelt „prestizą“ rusų tautos: dėl mūsų (tas pats Špakovskis) ir turkiškos ir lenkiškos karės apsireiškia eile tolydinių pergalių rusiško šarvo ant nedoro priešų, dėl mūsų Nikalajus I geradėjas ir pavizdys teisingo valdono, dėl mūsų lenkas begėdis, landus ir kvailas, žydas — slankunas, lietuvio gi visai nėra. Taip, mes ne tik tai žodžiu mylime savo tautystę, mes, nors kad ir gimnazijoje tik tai, stengiamės pakelti ir sustiprint rusišką elementą: pas mus visi rusai laimingai išduoda egzamenus įstodami gimnazijon, o kurs iš jų nors biskį to nori, teip pat laimingai užbaigia ir gimnaziją; mes ne iš eilės ir dažnai visai neužsipelnijusiems pravoslavams išduodame visokias stipendijas ir pašalpas; mes nepabaramė jų už girtuokliavimą ir paleistuvavimą, kuriuose jie pas mus visada tarpe gimnazistų esti pravadyriais (sūnus „ėinovninko“ šiaurva-

karinio krašto argi gali tame dalyke apsileisti savo gerbiama mamjam gimdytojui?); mes išdykiausį rusą, tinginį, „uz au su“ pervedame į sekančią kliausą (kartais mokykloje pasakoma tokiam sągentainiui su teviška meile: „Dėl jūsų rupinies, dėl jūsų mušies ir stipendijas paskiri ir daugelio nenorimatyti, o jūs sau ir usuosna nepučiat — nors dėl akių gipasistėngkite!“). Iš kitos pusės, jau mes, suprantama, niekad os nepraleidžiame progos, parodyti tiems visiems čianykščiams — lietuviams, lenkams ir žydams, — kas jie yra per niekas; iš tos pusės labiausia atsizymi išgyvenęs iš proto Frankeną, kurs su ypatingu tėkinumu kalba apie nekultūriškumą „žmogusų“ t. y. lietuvių — kaimiečių („žmogus“, pagal Frankeno terminologiją — muzikas, klopas), ir reta diena nešneka apie „begėdystę žydu“; idealistas iki kaulų smegenių, žiurintis ant visko per „idealo dydrą“, putojantis garbintojas viešpataujančių namų ir proto savo direktoriaus, globejo ir ministro apšvietos, „slovesnikas“ L. Dolotskis veda sistematišką persekiojimą kalbančių ir skaitančių netiktai „nekazioname“ liežuvyj, bet ir rusiškai; išjuokia lenkų raštininkus (Micekyčių, Sienkevyčių.) — Kaip šalininkai „patvaldiško budo valdymo“, mes išvejame iš sienų mums pavestos mokyklos visokią suirutę, visoki pavojingą užmislą. Mes stengiamės nštverti gimnazistą nuo įtekmės jo senesnio draugo—studento (ak, tie studentai — saldriška tauta! ir ko jie nori?), duodami jam išmintingas patarmes (prisakymo formoje) — vengti studentų („ant šuvio neprisileisti pas savę“) prikalbiname studentų motinas, prilaikytojas bendrų mokinių gspadų nepriimt pas savę ant gspados atvykusių ant švenčių sūnų, mes ant tiek pripildėm (perpildėm) gimna-

zijos biblijoteką genijališkais Liažečnikovais, ir Zagoskinais (rusiški autoriai pravoslavikos pedagogikos raštų. R.) ir moksliskais šedevrais pavidale knygučių apie lenkų maišatę ir pinkles šiaurvakariniame krašte, ką laikome pilnai tinkančiu ir giliai apšvietančiu; užgynėm mokiniams naudotiesi knygomis neseniai įtaisytos Publiškos Biblijotekos; mes ant tiek persisotinę pagerbimu patrijotiškų užpelny „Sviet'o“ (reakcioniškas rusų laikraštis. R.), kad ne tik tai savo vaikams (direktorius P. Jakuševyčius), bet ir visiems gimnazistams patariame jį skaityti ir įsigilinti, įmetus kakin baisiai revoliucijinę „Birzevyja Viedomosti“...

Prieš visus šituos ir kitus piktus yra pas mus radikališkas vaistas — bendra gyvė visų šiauliečių gimnazistų, likoleik tik — saldžiose svajonėse... Taip, saldu ir malonu kaip—tai pamislyt apie tuos virsiančius laikus, kada ir aš, direktorius Jakuševyčius, jau dabar zinantis ant pirštų visus „ukazus“, parėdymus ir paragrafus paliečiančius paviršuti ne ir vidurinę gerovę gimnacijos (vaikėnai — nēr kam jų plakti! — dėlei šito jie manę pravardžiuoja Formalistovyčiumi, bet tuscia jų — jie, mat, jau dabar gatavi eit ant barikadų: ar girdejote, jie drįsta šaukti vardu mano sūnų, jų draugų!), teip aš, K. Kochas, budrus inspektorius, žinosime viską, viską perdėm, ką mokinys kalbės, darys ir pagaliaus mislys; kada sistema šnipinė jimo ir skundų bus pastatyta ant ištirtų tvirtų ir įstatymiškų pamatinių, kada niekam iš mokinių neateis nē galvon pati, ant pažiuos, nekalta tema „apie reiškimą poezijos Puškino“ (arba Žukovskio), prie to pasiulyta liberališko vaikino Dolotskio, spriausti teip „neištikimą“ mintį, kaip tas, kad buk tuliems mokiniams Puš-

kinas mažiau patinka negu Lermontovas, arba kad Žukovskis — nuobodus, — tada laukytojai mokslų dievnamio ant tiek mums bus ištikimi, kad patys atneš inspektoriumi gautus atsišaukimus (o, gal dar nurodys ir „padavėjus“?), ko ligšiol teip trokšta prisimasinti nuo jų mūsų geras „Kukuris“!

Bet ligšiol laik bendros gyvės vis dar nėra; pasakoja dar, kad jeigu ji ir bus, tai nelengva bus priversti visus mokinius persikelti į tas kazarmes. O tuomtarpu nerimstanti jaunomenė vis užia, juda, vis jiesko kokios tē išėigos iš „įstatymiško“ riukio idėjų, vis veržiasi prie šviesos (na, ir juokinga gi: argi nėra gimnazijoje skaitymų su ukanotais paveikslais, ir dar teip užimančiais, kaip „Kelionė caruko, dabar laimiai viešpataujančio caro, į Rytus“...); begėdystė jaunomenės siekia dar tiek toli, kad ji drįsta prašyt pavelijimo nueit pažiūrēt „Ant dugno“! (drama M. Gorkio. R). Yra pas mus ir cypės, ir mokinių gspados, yra šnipai — „pedeliai“, yra šnipai—sargai, ir mes patys naktų nemiegame, vis vaikščiojame palangėmis — niekas negiluoja. Vienatinis tuomtarpu vaistas — pavelyt jiems girtuokliaut ir paleistuvaut; bet kas iš to, kad tuomi užsiima toli ne visi neištikimieji. Oi, sunkus tu, gyvenime šiauliško pedagogo! Išgerti išvargo, ar ką?

Romus.

Atsiszaukimas.

Po žemiau padėtu uzvardijimu tapo mums prisiustas atsišaukimas dėlei karės, kuris tapo išplatintas Lietuvoje, Latvijoje, Lenkijoje ir Baltarusijoje tų keturių šalių kalbose.

Vyrai!

Toli už tukstančio mylių nuo mūsų, visiškai mums svetimoje

ir nepažįstamoje šalyje, pakilo karė. Kas tę kariauja? — Iš vienos pusės Maskolijos caras, iš kitos — Japonija. Kam tos karės priežastis? — Tame, kad caras nori užgrobti dar didesnius žemės plotus, tame, kad jo činovnikai, kuriuos taip gerai pažįstame, nori turėti daugiau žmonių plešti ir kankinti, tame, ant galo, kad visoki kapitalistai ir didžturčiai nori turėti platesnius kelius savo suktybėms ir apgavimams. Taigi ta karė pakelta caro, činovnikų ir didžturčių mandai. Jiems ta karė reikalinga, jiems, jeigu laimės, ji atneš naudą.

Argi jie patys tę kariauja? Ar jie eina į tolimus rytus su šautuvais rankose, ar šala jie speigose, ar kenčia badą, ar duoda tai kareivių pinigų iš savo kišenės? Ne! Šala, badauja, žūva karėje ir moka kruvinu prakaitu uždirbtus pinigus ne jie. Tą viską daro žmonės rankpelniai, visoje caro viešpatystėje, — mes tai darome! Musų broliai, musų vaikai palieta savo šeimynas, žudami karėje; mes mokame mokėčius, kuriuos caras kareivių mėtė. O mes už tą viską nieko neturime!

Jiems, musų skriaudikams, nauda, garbė ir atsižymėjimas, mums iš tos karės badas, vargas ir prispaudimas!

O kas laukia tę musų brolių? Kareivius siunčia ant tikros mirties. Liki Mandžurijos reikia važiuoti tukstančius viorštų per šaltą Siberiją. Pirmus kareivių transportus išvežė tę, tarsi galvijus, nekurintuose vagonuose, be šilto drabužio. Daugybė kareivių kelionėje visiškai sušalo, o kiti sveikatos nustojo. Viename kareivių traukinyje dviejuose vagonuose tik lavonus atrado. Mandžurijoje, kuri per karę su Kinais nuplėšta buvo, nėra maisto kariūnėms, nėra pastogės kareiviams ir jie alkani turi nakvoti ant lauko per 20

ir daugiau šalčio laipsnių.

O visam tam, idant musų broliai ir vaikai žūtų kur toli nuo bado, šalčio, ligų ir Japonių kulčių, kurie mums nieko pikto nepadarė, mes priversti mokėti padidintus mokesčius ir rinkliavas. Nėgana to! Mums liepia bažnyčiose melstis, idant caro ir jo tarnų-žmogudžių užmanymai pasisektų.

Štai, vyrai, ką mes turime iš karės! Štai, ką daro su mumis caras, kurią nori nuduoti musų globeją ir tėvą.

Bet jis ir jo tarnai žino, kad žmonės jau nėra toki kvaili avinai, kad jie galima būtų kiekvienoje valandoje kirpti. Jis žino, kad tarp paklusniausių ligšiolai vergų pradeda pakilti geismas pasipriešinti, noras nusikratyti sunkų jungą ir pančius, kuriuos caras ant musų visų uždėjo.

Caras ir jo vyriausybė bijo, kad jo priešininkai viduryje viešpatystės gal pasinaudoti iš jo blogo per karę padejimo ir pabandyti nusimesti jungą arba bent paliuosuoti pačius. Ir štai, idant apsigintų nuo vidurinių priešų, padidina savo sąrėgį. Karei prasidėjus, tuojau paskyrė milijoną 800 tukstančių rublių padidinimui šnipų ir žandarų skaitliaus.

Vyrai! Tie viduriniai priešai — tai pirmučiausiai mes Lietuvos, Latvijos, Lenkijos ir Baltgudijos žmonės—rankpelniai. Musų šalis labiausiai caro tarnų plėšiamos, labiausiai caro vyriausybės slėgiamos. Mes esame sunęs šalių, caro užgrobtų; caro vyriausybė niekados nemislija apie musų reikalus ir gerovę; jos mes esame paskirti išvaikinimui ir pabaigtinam pražuvimui. Viskas, kas yra musų — kalba, tikėjimas, papročiai — yra persekiojama, mus caro vyriausybė labiausiai sunkina mokėstimis, musų brolius, į kariūnėnę paimtus, siunčia į pavojingiausias vietas, toli nuo giminių ir tėvynės. Ant musų pir-

mučiausiai nukris karės sunkumas ir musų caro vyriausybė privalo labiausiai bijotis.

Vyrai! Šitoje karėje caro vyriausybė turi statyti visas pajiegas, kad jos nepralaimėtų. Pralaimėjimas jai tai ne tik nustojimas vieno ar kito užgrobtos žemės ploto, bet nustojimas guodonės savo viešpatystėje, tai pradžia nupuolimo, o gal ir visiškas pražuvimas caro barbariškumo. Ir mes savo gerovei, lygiai kaip ir Maskolijos žmonių gerovei, norime, kad Japonija tą karę laimėtų, geidžiame, kad caras pralaimėtų.

Bet idant tą pralaimėjimą tikresniu padaryti, turime smarkiaus dirbti, turime pakelti susipratimą musų kraštų žmonių rankpelnių, turime dvigubai stengtis, kad tarp musų juos mažiaus būtų paklusnų avinų, o juo daugiau žmonių, pasirengusių stoti į kovą už savo tiesas. Dabar, kada vyriausybė karę užimta, turime padidinti carui vidurinių priešų skaitlių ir dar labiausiai apsunkinti jo padėjimą. Tokiu būdu paskubėsime valandą išsiliuosavimo iš—po caro jungo.

Ir teip, prie darbo, vyrai, eikime visi išvien kovoti su prispaudimu ir skriaudomis!

Lietuvių Socialistų Partija.
Latvių Socialistų Partija.
Lenkų Socialistų Partija.
Revoliucijoniška Baltgudžių kuopa.

Politiszkos žinios.

Suvienytos Valstijos.

Šiaurinės Amerikos valdžia jau vėl turi pašonėje mažą karišką ekskursiją ir palavinimą savo šaudyklių bei palošių ant kaklo marokiečių. Mat neseniai tapo užgriebta per Marokos insurgentus tulas Perdicaire ir jo posunys Varley, iš kurių pirmasis yra pavaldiniu Amerikos, antrasis — Anglijos. Kaip žinomu yra, Marokoje nuo tulo laiko tebesitraukia revoliucija, priešais sultono

valdžią. Insurgentai, užgrobę porį svetimžemičių, turėjo ant mislies įtraukti į revoliuciją ir svetimas šalis. Ir tame jie neapsiriko. Kaip Amerika, teip ir Anglija pasiuntė savo kariškus laivus į Gibraltarą ir ėmė spausti Marokos sultoną nusileisti prieš reikalavimus revoliucijonierių, kurie tikrai ant tokių išlygų prižada atiduoti pastvertus, augščiau minėtus vyrus. Kiteip jie žada suiminius užmušti. Amerika ir Anglija net kviečia į talką privertimui sultono Prancuziją, kuri užvis didesnę turi, negu kitos šalys Marokoje įtekmę. Mat kaip žmonėse iškyla karės!...

KARĖ MASKOLIJS SU JAPONIJA

Po to kaip japoniečiai, po kruvinos kovos ir nelaimingo nustojimo savo apie pusketvirto tukstančio kareivių, užėmė Nanshan kalvas, visos svetimos šalys su pagarba žiūrėjo ant japoniečių narsybės ir drąsos, per kurią įgavo teip kietai maskoliais apsergėjamą vietą. Nanshano kalvynai, kaip karės akiregiai sprendžia, esą japoniečiams labai svarbi vietovė. Sakoma, kad Portas Arthuro turėsiąs nepoilo kliuti į japonų rankas, kurie esą pasiryžę arba sumušti maskolius, arba kristi ant mušivietės. Nors pasigyrimai ar ketinimai kaip vienos teip ir kitos pusės dažnai nueina be jokių pasekmių, vienok ant kiek iki šiolei buvo matyti, japoniečiai savo ketinimus kad ir ne pilnai įvykdė. Pagal visų žinių matomai jau yra, kad Dalny vėl pakliuvo į japoniečių rankas; tas, žinoma, daug prisidės ir prie tolesnio prilikimo maskolių esančių Porte Arthuro. Japonai pasiryžo muštiesi kietai ir tai muštiesi dabar, nevilkinant iki maskoliai atsipeikės nuo užduotų jiems smugių užimant Nanshaną ir išstisus pušiausio pakraščius iki Kin-

chau. Porto Arthuro dienos jau beveik suskaičytos. Su puolimu Porto Arthuro atsidarys japoniečiams kelias ir į visą Mandžiuriją ir priskubį tą dieną, kurioje Maskolija su Japonija turės skaudžiai pasirokuoti. Tukstančiai gyvasčių ir upeliai kraujo suteiks Japonijai garsą, kaip narsiai tautai, o Maskolijai amžiną gėdą ir nustojimą savo visos įtekmes Rytų Azijoje. Maskolijos kareiviai buvo išgiriami jų urėdiškais laikraščiais, kaip narsūs ant durtuvų (šturmavoti), bet paskutinėje sanvaiteje pasirodė, kad ir tokia jiems priskaitoma garbė buvo neteisinga, nes kur tik buvo su japoniečiais ant durtuvų susieme, tą tapo nemaloningai išskersti. Dažnai net budami didesniame skaitliuje. Skaitlius dabartinės maskolių kariumenės ant karės lauko yra nežinomas, nes vieną syk sako 400,000, kitą syk 200,000. Galibut vienok nėra ne 200,000 aktyviškų kareivių, kadan gi didelė dalis tapo paskutiniu laiku išgalabinta, keliolika šimtų turi sergėti geležinkelius, kiti serga karštligėms ir miršta tiesiog iš bado. Brangenybė daigtų, ypač valgomų, neišpasakytą. Ligos siaučia netiktai tarp maskolių, bet ir japonų armijoje: rauplės ir karštligės. Sako, jog karštigė pagavusi net japonų generolą Kuroki. Abelnai yra žinomu, kad juo didesnis susikuopimas žmonių, tuom didžiau tarp jų platinasi ligos, kurios didžioje karėse tankiai lošia nemenką rolę ir net stačiai prisideda prie karės rezultatų.

Dalis darbu.

¶ COLUMBUS, OHIO. Pensylvanijos geležinkelių užveizda pranešė į vietines savo šakas, kad ant pietvakarinio geležinkelių ruožto turi būti sumažinta skaitlius darbininkų. Iš tos priežasties apie 1500 žmonių

bus prašalinta nuo darbo, idant susimąžintų kompanijų išleidimai.

¶ FORT WAYNE, IND. Tapat, višui minėta geležinkelių kompanija pranešė įčianykščias savo darbavietes, kad bus sumažinta, arba skaičius darbininkų, o jeigu nuo valandų dirba, tai neduos pilno laiko išdirbti.

¶ PITTSBURG, PA. Apie 2000 geležinkelio (Pensylvanijos) darbininkams liepta dirbti tiktai pusė paprasto laiko. Tas žinoma, sumažina žmonėms jau ir teip menkus mokesčius.

¶ CINCINNATI, OHIO. Apie linkėse Portsmouth'o duruoja pečkurių straikas. Savininkai dirbtuvių, nenorėdami straičieriams nusileisti, patraukė į jų vietas žmones neprigulinčius prie unijos. Čia išškilo kova tarpe straičierių ir pribuvėlių, kur abi pusi griebėsi už šaudyklių ir revolverių. Vargšai darbininkai plėšosi, nelyginant žvėris, už nukritusius nuo piniguočių stalo trupinius.

¶ BUFFALO, N. Y. Iš čia pradėjo plaukyti keletas garlaivių, kurių kėravijimui suvokė kompanija keletą nepriklausančių prie unijos meistrių. Abelnas ežerų straikas tebesitęsia.

¶ TAMAQUA, PA. Čia gresia anglekasių straikas, kurs patrauktų į savę apie 5,000 žmonių. Dalykas tame, jog kasyklų savininkai nenori priimti į Nr. 11 kasyklas anglekasių, kurie per traukus dėl užtvinnimo vietines operacijas buvo įstoję dirbti į Nr. 9, bet negalėdami užsidirbti ant maisto, pametė; savininkai dabar jų visai nenori priimti, prieš ką užprotestavo visi anglekasiai, ir jeigu kompanija geruoju nesusitaikys, straikas neišvengtinas.

¶ HOUSTON, TEXAS. Sustraikavo nemažas skaitlius elektrikos gatvekarų tarnų,

motormenų ir konduktorių. Kompanija sumedžiojo tulą skaitlių straičo lauzytojų ir pargabeno čia, ketindami pradėti bėginėjimą karų be straičierių. Straičias išškilo dėl sulaužymo per kompanijas tulų su unija sutarimų.

Iš Amerikos.

Maištai dėl duonos.

Montreal, Kanadoje, parėjo didelis kryžis (perlužys) industrijoje, iš kurios priežasties keletas šimtų vargingesniosios luomos žmonių neteko dėl duonos, ne pastogės. Kadan gi čia daugiausiai darbininkais yra italai, tai juos likšiolaik šelpė tula itališka labdaringa dr-štė, bet paskutiniu laiku ir ji apreiškė, jog išdavusi iki paskutiniojo savo sutaupytus centus. Italai žmonės neramūs, jie tuojaus kelia maištus. Dėl išvengimo maištų, tapo padinta skaičius policijos, kurie baduolius pasotįs su revolveriais.

Amerikonai pataisė popiežių.

Neseniai laikraščiai aprašė apie tulą amerikonišką delegaciją pas Romos popiežių, kurios sąnariai toki buvo šaldros, kad su popiežiumi delnais sveikinosi. Umai po to nelemto prietikio, Vatikane tapo išduota tam tikri įstatai, kad visi einanti pas popiežių, turi duoti kokią gvaranciją, žad sveikindamiesi su popiežiumi atsiklaups ant kelių ir baimingai pabučiuos jeigu ne koją, tai nors ranką. „Neišimant nė amerikonus“, parėdyme pridurta.

Sudegė visa šeimyna.

Mayking, Ky., kalnyuose gyvenantis farmerys Raleigh nuėjo aplankyti savo susiedo, tulo Luterio, bet kaip nusistebėjo, kad rado jo visą gyvenimą pavirtusį į kruvą pelenų. Iškasinėjus degėsius, tapo su

rasta sudegę lavonai visos Luterio šeimynos: vyro su motere ir dvejetu jau nebemažų vaikų.

Pralobos iš vagysčių.

Priezodis sako: vogęs, nepralobęs; — vienok tuli niekšai vogdami tampa milijonieriais (tebuu vale pasakyti, kad ir visų milijonierių rankos ne kaip valyvos nuo vagysčių). Chicagos policija areštavojo nekuri Donovan, kurs buvo organizatorium net vagių kooperatyviškos krautuvės. Joje buvo išimtinai viskas pardavinėjama vogtų daigtų; krautuvė turi vertės daugiau kaip milijoną dolerių.

Platina blaivystė su dinamitais.

Peru, Ind., iki šiol čia nebuvo nė vieno saliuono ir žmonės savo troškimus gesydavo vien su tyru vandeniu. Neseniai vienok išsirado vienas, kurs išrado, kad vanduo nevisišškai troškulio ramdymui atsakantis, ir uždejo saliuoną. Bet neilgai turejo varyti nabagas savo operacijas, nes kazi-kas pakišo po saliuonu dinamitą ir išardė jį. Plyšimas buvo toks baisus, kad padrebino visą miestuką.

Nušovė pabėgėli.

Kariški pabėgėliai despotiškoje viešpatystėse yra labai sunkiāi ar net myriu baudžiami. Suvienytose Valstijose, kur kareiviai yra samdomi už pinigus, rodos, nereikėtų toks negeras paprotys rasti vietą: man tinka — aš tarnauju, kaip ir ant farmų, o jei nē — galiu pasitraukti. Tačiau kiteip mano amerikoniškos milicijos rėdas. Columbus, Ohio, kalėjime sėdėjo pabėgęs iš kareivijos ir sugautas tulas Maning, iš Johnstown, Pa., kurs užsimanė pabėgti ir iš kalėjimo, bet tapė per kokį tē Speką peršautas mirtinai. Pabėgėlis, nenoris šaudyti kitų, tapo peršautas pats!

Isz lietuvisku dirvu Amerikoje

Waterbury, Conn. Delegatai pagriję nuo XIX seimo, pradžiugino daugumą tautiečių, pranešdami apie gražius Susiv. nutarimus, o ypatingai apie įsteigimą vaikų skyriaus prie Susiv. ir išėmimą pavargusio tautiečio Vištaliaus. Jei pasiseks pargabenti nelaimingąjį Vištaliį į Susv. Valstijas, jis galės nors užbaigti amžį ramiau tarp savųjų. Priėmimas mažų vaikų į Susiv. teipgi gali daug gero dėl lietuvių atgabenti, nes tuom užbėgs kelią žydiškiems agentams, kurie visokiais budais kalbina lietuvių vaikus, prizadėdami dideles posmertines. Daugelį lietuvių už savo vaikelius jau yra išmokę pinigėlio dėl žydiškių kompanijų, bet nuo dabar galės nuo jų atsikratyti. Jau S. L. A. priima lietuvių vaikus nuo 1 iki 10 metų, todėl rašykite visi lietuvių savo vaikelius prie Susiv. — Priėmimas prasidės nuo 1 liepos.

Lietuviai jau pradeda glaudintis į geresnį sutikimą ir vienybę, nes išmėgino viską, ir pamatė, kad tik vienybė gali lietuviams laimę atgabenti. Kiti visoki užmanymai ir dėl jų bėgiojimai nieko gero niekam neatnešė, jei bent koks „teologas“ iš to storokai pasinaudojo. Lietuviams iki šiol buvo ir dabar dar yra net išabiejų pusių siuloma vien posmertinė gerovė, bet jos siulytojai, patįs su baisiausiu godumu, nepaisydami net ant skriaudos artymo, gauda, nei vanagai vištą, šio sviesto prakeiktą „mamoną“.

Tautiečiai, kurie visados rupinosi ir šiandien rupinasi dėl labo tautos ir kiek įgalėdami dirba dėl lietuvių, laukia pilnesnės žinios apie daleidimą lietuviams spaudos, o sulaukę, ketina surengti didelį „Mass-Mitingą“, kur draug visi susiję, pasidžiaugs iš teip spartaus žingsnio, kurį mūsų mo-

tiuolė-Lietuva jau bus pažengusi —

Ant laikytų ir per laisvamųjų kuopelės surengtų su parukymu prakalbų, buvo šiek-tiek aiškinta apie laisvamanybę. Iš aiškintojų geriausia pataikė pasakyti p. Kl. Senkus. Jis stačiai pasakė, kad tokia laisvamanybė, kokios daugumas iš mūsų laikėmės, tai nėra jokia laisvamanybė, bet tai supuvus partija, kada laike rinkimų mes viską užmirštame, o begame paskui dolerį, kurį mums kapitalistas numeta. (p. Senkus rasi ir nežinojo, kad S. L. L. nors turi platformą socialistų partijos, bet apie rinkimus sau smegenių nedžiovina. Rasi tai p. S. turėjo ant mislies kokius kapitalistų padlaižius, kurių yra visur, netiktai viename Waterburyje, bet kurių negalima primesti nė vienai partijai ar draugijai. Toki priklauso prie partijos dolerio. R.) Šeip daug svarbaus nebuvo matyt. Papeikimo verti vyrai, kurie laike prakalbų, nei dušios šveistainėje negalėdamos iškentėti troškulio, rėkia: gert, gert! Ant prakalbų, kokios jos nebūtų, savę godojanti ypata visados privalo užsilaikyti ramiai.

Bažnytinis.

New Britain, Conn. Malonu ir ramu matant, kad ir mes jau neliekame paskutiniaisiais, bet iriamės, kiek galėdami, pirmyn. Nežiurint į smulkius ergelius, vietiniai lietuvių visgi šį-tą veikia ant tautos labo, tai parengdami prakalbas, tai paaukaudami tautos reikalams. Tarpu kitų svarbesnių krutėjimų vietinių lietuvių reikia priminti, kaip pernai „Apšvietos“ dr-stė parengė iškilmingą tautišką šventę, ant atminimo pasirodymo pirmo lietuviško laikraščio „Aušros“, kur prie progos buvo surengta teatras ir koncertas (Neuztenka pasigirti pra-

ėjusiais gerais darbais, reikia stengties juos veikti vėl ir vėl. O kaip bus su šiometine „Aušros“ paminėjimo švente? R.)

Parvažiaavęs nuo seimo S. L. A., delegatas p. Neimonas pranešė mums visiems labai linksmą žinią, kad ateinančios metuos tapo nusprenta laikyti seimas New Britain'e. Iš tikro labai didžia linksmybė sulaukti tokią iškilnę; yra viltis kad mus broliai vienučiai neapsivils mums tuomi apteikdami ir sutiks mūsų vietelėje meilingą priėmimą. *Juozas Kovas.*

Brockton, Mass. Darbai šiuom sykiu einasi prastai; kitokių dirbtuvių čia nėra, kaip tik čeverykų; iš kitur pribuvusiam yra sunku gauti darbą. Lietuvių čia yra diktas butelis, bet retas iš jų tesupranta, kas esąs; kiti vadina savę lenkais, airiais, o kitą paklausk, kas esi? — tai jis pats nežino, pasakys, kad katalikas; bet iš tų atsiranda ir tikrų lietuvių, kurie noriai darbuojasi ant tautos labo, bet neturi pritarėjų, parėmėjų jų darbų.

22 gegužės atsibuvo čianyškio Ukėsų Kliubo susirinkimas, buvo kalbėtojai ir iš kitų miestų. Prezidentas, V. Petkunas, atidaręs mitingą, paaiškino mirį susirinkimo ir kvietė kiekvieną prisirašyti ir pasirūpinti ukėsiškas popieras, idant ir mes butume lygūs kitoms tautoms šių valstijų; p. P. Latvinskis, iš Boston, Mass., paantrino mirį susirinkimo ir ragino kiekvieną skaityti laikraščius ir naudingas knygeles, platinti socializmą ir laisvės mislę tarp mus, idant sulaukti geresnį laiką ateitėje; teippat niekino ir draudė girtuoklystę, kaziravimus ir ant tuščio praleidimą laiko, kas dėl mus nė jokio neatneša gero. Kalbejo ir daugiau kalbėtojų, velydami gero ir nurodydami linksmą širdį, kaslink mus gerų darbų. Paskiaus Lilli Tadžialauskiutė, iš Bostono, pa-

deklėmavojo eiles, iš kurių visi buvo užganėdinti ir plojo rankoms, dėkavodami atsilankiusiems tautiečiams už jų gerus pamokinius; ant to užsibagė. Naujų sąnarių prisirašė 29.

Linkiu kiekvienam nuo širdies, tvertis į draugystes, skaityti laikraščius ir naudingas knygeles; kitoniškai, broliai, neišlavysim savo proto ir nepažinsim laisvės. Nors mums kunigai keikia ir stumia į pragarą už skaitymą laikraščių ir pamokinančių knygų, bet jie ir patįs nežino, kur jie eis; todėl, broliai lietuvių, nežiu rekim į jų keiksmus, bet imkimės už darbo, tada persitikrinsim, kur yra teisybė.

Buvęs ant susirinkimo.

Shenandoah, Pa. Jau seimas praėjo, bet atmintis nuo jo ilgai pas mumis užsiliks. Turbut shenandoah'riečiai dar kaip miestas stovi nematė panašios tai lietuviškos iškilnės. Apie S. L. A. atsibuvusį seimą, parodą, koncertą, teatrą, šneka anglai ir lietuvių; šie paskutiniai, sulygindami buvusį teatrą rymionių Susivienijimo su S. L. A. teatru, sako jog kunigo Miluko suruoštos būvos būvę tiktai panašios į būvas Lietuvos pusbėrnų... Nezinia, ar jie turi tiesą daryti tokius sulyginimus, bet aš nuo savęs tai sakysiu, kad rymionių seimo teatras buvo visai niekai. Už visas S. L. A. iškilmes, suprantama, reikia, apart rengėjų seimo, padėkavoti ir svetimų miestų lietuviams, k. a. Brooklyno dramatiškai trupai ir Plymouth'o dainininkams, kurie tai jau ištiesų papuošė seimą.

P. J.

S. Boston, Mass. Gegužės 1 vietinė D. L. K. Vytauto dr-stė parengė prakalbas ant kurių buvo šie kalbėtojai: V. Petkunas, V. Kaunas ir Dr. J. Šliupas. Visi kalbėtojai aiškino, kiek galėdami, mūsų

tautiškus ir kitus reikalus. Tarpuose prakalbų buvo deklamacijos: 1. L. Tačiuliauc-kiutė deklavo: „Graziai, smagiai saulutė švicčia“, „Narsiai kovoja vaikas“, „Jau pajėgos mažinas, ir vystu kaip lapas“ ir „Sveikos mylimos mergaitės“; 2. J. Turauskiutė: — „Jau slaviškos šalys iš miego pakilo“ ir „Paliaukime, broliai, vaitoję šiadieną“; 3. O. Baroničiutė: — „Nelaukim knopties į vienybę“ ir „Kur tie rubežiai, teip platūs senovėj?“

Kaip prakalbos teip ir dainos visiems susirinkusiems labai patiko ir rasi kai-kuriems įkrito širdin kibirkstėlė mėlės tėvynės ir doros, prie ko kalbėtojai stengėsi klausytojus prisuokti. *Lietuvis.*

Susivienijimo L. A. reikalai.

Naujai prisiraszė prie Susivienijimo Liet. Am.

Oglesby 65 kuopa.

Juozas Kuzlinskis

Chicago, Ill. 36 kuopa.

Povylas Zekas

Viucas Grinius

Konstantinas Pajauskas

Ona Gustaičiutė

Jurgis Gustaitis

Jurgis Jaskovyčia

Jonas Rašinskis

Thorp, Wis. pavienis

Feliks Mikolainis

Westville, Ill. dr. S. P. ir P.

Antanas Dailydė

Stasys Gaidamavyčia

Exeter, Pa. 81 kuopa.

Ananas Gelbuta

Mare Gelbutienė

Ona Gelbutiutė

Minersville, Pa. 13 kuopa.

Ona Kušlinskienė

Antanas Pukas

W. Lynn, Mass. 77 dr. S. K.

Andrius Saulėnas

Salva Sapalauskas

Stanislovas Norėika

Petras Lesburtas.

T. Astramskas.

S. L. A. sekretorius

Iš keliones.

Keliaudamas po lietuviškas kolonijas, užsukiau į Philadelphia, Pa., ir tę atsilankydamas pas kai-kurius lietuvius mačiau ant stalo įvairius laikraščius, o teip gi lapelius apie socializmą, kuriuos sako paplatinęs vaikas K. J. Abelnai philadelphiečiai yra gerai prasilavinę: jie turi savo socialistų ir social-demokratų (? R.) partijų kuopas, o teip gi laisvamųjų kuopą. Toliau aš patyriau, kad Dr. Šliupas rašo knygą apie lietuvių ateitį angliškoje kalboje, apie ką pirmiausia buvo manęs parašyti mažą brošiuraitę, bet paskiausiai išgilinęs į tą klausimą, rado, kad apie tą trumpai negalima aprašyti. Bus storoka knyga, nuo keliolikos dešimčių lapų ir kaštuosianti atpausti apie 100 dolerių. Tuli tautiečiai tam tikslui esą suaukavę vos \$18,00.

BroLIAI! Nors syki remkime geresnius užmanymus! Nors syki pasirodykime svetui kuomi esą! Knygelė kaštuosianti pirkti 50 ct. Man rodosi, kad aukautojų, aukavusių nemažiau 50 ct., turėtų autorius gale knygutės pagarsinti ir vardus.

Dabar esą parašyta apie lietuvius nuo seniausių gadynių ir liko dar svarbiausis perijodas—viešpatavimai Aleksandro II ir III ir Nikolos II.

Ragindamas visus brolius lietuvius, Tėv. Myl. Dr. organizatorius ir šaip jau mylinčius tėvynę, prisidėti prie darbų, veikiamų dėl mūsų tautos labo, aš ir paaukauju tam tikslui \$1,00, pasiūsdamas jį Dr. Šliupui. *Keleivys.*

Ateivystės apsunkinimas.

Paskutiniam laike tapo išleistas naujas įstatymas, jog kiekvienas ateivys tur turėti geležinkelio tikieta ir mažiau-šiai \$10,00 pinigų (pirmiausia

užtekdamo \$5,00). Neturintie jie \$10,00 ir negaunanti nuo savo giminių ar pažįstamų Amerikoj, po 10 dienų atvykus į Kaslegarnę, visi tampa gražinami atgal, kaip neturinti iš ko užsilaikyti, ne pas ką kreiptis.

Dėlto visi, kurie siunčia laivakortes arba pinigus parsikvietimui giminių arba pažįstamų Amerikon, rašykite ir įsakykite atvykstantiems, idant kiekvienas atsivežtų Amerikon nemažiau, kaip 20 rublių (\$10,00) ir turėtų ant bilieto (arba tikieta) iki vietos, į kurią keliauja.

Teip gi visi, pas kuriuos atsišaukia giminės ar pažįstami, reikalaudami \$10,00 (kartais dar ir tikieta), skubinau siųskite, nes negavę laike 10 dienų, visi tampa gražinami atgal, pažvalgoje, galinti tapti apsunkinimu dėl amerikoniškos visuomenės, neturinti kur prisiglausti.

(Visi lietuviški laikraščiai teiksis atkartoti šią žinią).

Reikia apsiserget nuo vylioku!

(Uzbaiga.)

Dr. John Šlupas,

328 Federal str.,

Philadelphia.

Brangus Dr. Šliupas!

Atleiskite, kad aš teip pas Jumis adresuojuosi.

Turėdamas jau nuo seno pažintą su daktaru Graičiunu aš širdingai geisčia apsipazinti su lietuvišku klausimu kurį Jūs gerai žinote (kaipgi R.) ir, jeigu reikės, tai ir prigelbeti jo išrišimą.

Aš gerai pažįstamas su K. P. Pobiedonoscevu (anava, netiktai su d-ru Graičiunu! R.) ir štai jau nuo keleto metų vedu su juom susirašinėjimą. Dėlto gi svarbu būtų jam apie šią klausimą parašyti ir duoti patarmes vardan tokių misljančių ypatų, kaip Jūs ir Dr. Graičiunas. Tas ištikro labai

patarnautų tautai, apie kurią čia kalbame ir abelnai dėl Rosijos (ypatingai dėl Rosijos!! R.)

Jeigu Jūs interesuojaties tokiame ar kitokiame išrišime šito klausimo, tai malonėkite pasitriusti aprašyt Jūsų pažvalgas ant šito klausimo ir Jūsų patarmes, kuomet išdėstysite jį nors abelnais ruožtais.

Aš ypatiskai suprantų, kad rusiški biurokratai neretai klysta tame, ką veikia (kaip paklydo ir dabar, prisiusdami—suvelyti lietuvius ir išgauti nuo jų tulas slaptas—nekompetentišką savo darbe agentą! R.), o taigi išmintinges patarmės iš Amerikos, būtų priimtos į atydą per ypatas, kurios permato savo ydas Rosioj.

Su žemiausia pagarbe Jums

V. A. Bouroff.

Perskaite šią jo laiškeli kiekvienas aiškiai supras, kas jis yra per vienas, tas lietuvių „geradėjas“, kurs nuo niekeno neprašytas atvyko Amerikon ir siulosi už dyką lietuviams patarnauti. Klausimas: kodėl toks Burovas nesikreipė prie lietuviško judėjimo atstovų esančių Europoje, k. a. „Varpo“, „Darbininkų Balso“ ar „Tėvynės Sargo“. Jeigu jis ištikro su tokia misija pas lietuvius landžioja, tai būtų tę suradęs dikčiai platų sau darbamuisi lauką ir būtų gavęs daug geresnes apie lietuvišką klausimą patarmes, negu čion, Amerikoje. Ar gi Pobiedonoscevas jau yra toks profanas, kad nežino ko lietuvių reikalauja ir siunčia agentus patirti apie tai Amerikon ir tai kreipiasi prie tokių ypatų, kurios žino iš anksto, jog suteiks patarmes neišpildomas Lietuvoje patol, pakol lietuvių neišspruks iš dvigalvio erelio naidu, arba bent pakol nebus Rusioj įvestas konstitucijinis šalies valdymas? Kad toki ponai Burovai yra pasiuntiniais Pobiedonoscevo ir kad jų pasiuntinystė užveria savyje labai

gilia politiką, ypač dabar, kada gandas apie sugrąžinimą spaudos lietuviams kaskart didesnis, tai reikia nė kiek abejoti. Akyva tik tai, kad mąskoliškos valdžios agentai nė kiek neprisilaiko savo politikoje slaptos, rasi manydami, kad Amerikos lietuviški vaikesai priims jų žodžius, kaip jie bus ištarti ar patalpinti ant popieros. Tokiems jų manytams gali but davė progą ir pat Amerikos lietuvių nenormališkas, draugijiškas gyvenimas bei tautiškuose darbuose pilna disharmonija: lietuviški katalikiški kunigai visas biau rybes karia ant lietuviškos inteligencijos, toje vėl klesti įvairūs piktumai ir ypatišku mai vieni ant kitų savo tarpe. Ir tokiu budu lietuvių priešai pilnai pasitiki, kad lietuviai, negali savo tautiškame judėjime susidrutinti, lengva bus suklaidinti ir suvilioti į patiestus žabangus: reikia tik iširti, koki yra jų plianai ir pasėjant intrigas bei nesutikimus juos suardyti. Toki Burovai ir Spiridovyčiai, galima sakyti, mažai vienok ir tepažinojo amerikiečių lietuvių ir slovenų dartinį tikrą stovį, jei teip iš pirmų žodžių davėsi pagauti, neprisilaikydami savo klastingoje misijoje pasalybės.

Ant augščiau patalpinto p. Burovo laiškeliu, Dr. Šliupas šai kokį davė atsakymą:

Godotinos Tamista!

Nors bėgyje 20 metų man teko iš didesnės dalies užmiršti rusišką kalbą, tačiau, gavęs Jūsų rusiškoje kalboje laiškeli negaliu atsiliepti kiteip, kaip tame pačiame liezuvyje.

Jūs prizadate mums prigelti išrišti lietuvišką klausimą. Pas mus—lietuvius—lietuviškas klausimas jau seniai išrištas. Dalykas tik tai, kad rusiška valdžia ligišiolaike nemokėjo prieiti prie išmintingų ir humanišku rezultatų. Duoti patarmes žmonėms, panašioms Pobiedonoscevui, ir kitiems

pėrstatytojams Rusijos, man rodos,—ne verta kailis išdirbimo. Buvo laikas, kada aš pats ypatiška apie tai teiravausi pas grapą Tolstojų, gen.-gub. Gurką, p. Ščebalskį ir kitus, bet sąjausmo pas juos neradau, nors tada lietuvių reikalavimai dar nebuvo teip aiškioje formoje pastatyti, kaip dabar tiniame laike. Nekaltinkite mus nepasivedime, bet—vieninteliai rusišką biurokratiją. Mēs išdirbome savo programą po ilgų metų landžiojimū ir atkaklių atmetinėjimū iš pusės valdžios. Kur 20 metų atgal valdžia galėjo nuraminti mūsų tautą smulkiais nusileidimais (ant pav., atmainymu Muravjovo uždraudimo lietuviškos spaudos), dabar gi mūsų vėrymais prasiplatino ir reikalavimai išaugo didyn. Mēs reikalaujame—1) lietuviško universiteto, gimnazijų ir tautišku mokyklų, su lietuviška išguldomąja kalba, 2) nacionališkos neprigulmystės sienose etnografiškosios Lietuvos, 3) reikalaujame laisvės žodžio spaudoje, susirinkimuose, laisvės asociacijų, 4) liuosybės išpažinimo tikybos, 5) lygybės visų gyventojų prieš įstatus ir administracijoje.

Štai mūsų dabartiniai minimališki reikalavimai. Jeigu valdžia panorės įstatymišku keliu užtektinti reikalavimus tautos, tuom geriau. Jeigu prilaikys ir toliau represijas ir persekiojimus, tepamena Gri-neveckius, Lekertus ir t. p., o teip gi 1830-1 ir 1863 mm. Nors atkeršyti represijomis už represijas nėra mūsų programose, vienok gyvenimo aplinkybės pačios išdirba tipus, aukaujančius savo gyvastę reikaluose tautos. Ir dabartiniame laike, šimtai mūsų žmonių tebėra tai po policijos priežtara, tai sėdi kalėjimuose, tai vargsta ištrėmimo. Ir už ką? Už pašventimą savo spēkų atpatarmes stovėjimui prigimtų tautišku tiesų. Uzurpacija (neteisingas

prisisavinimas viršaus) rusiškos valdžios, paniekinimas žmogiškų tiesų, uždraudimai, kančiai, kratos ir įvairaus pobūdžio prievartos—štai priežastis trumpuose žodžiuose įtūžimo mūsų tautos.

Jūs rašote, kad geidziate pasipažinti su lietuvišku klausimu. Jeigu žinote lietuvišką liezuvį, ganėtinai galite tą atsiekti iš lietuviškos rašliavos; o jeigu ne—perskaitykite bent grapo Lelyvos knygutes apie lenkiškai-rusiškus sątikius, kur viskas, kas yra kalbama apie lenkus, pilnybėje paliečia ir lietuvius. Netrukus išeis iš spaudos mano veikalas angliškėje kalboje apie ateitę lietuvių tautos, ir jeigu geidziate, mielai Jums egzempliorių tos knygos suteiksiu.

Derėtėsi (lygtiesi) tuomtarpu su p. Pobiedonoscevu mēs nematome nė naudos, nė reikalo. Darbai mūsų propagandos da nėkadados nebuvo teip blizgančiame stovyje, kaip dabar. Tautiška organizacija eina pasekmingai pirmyn. Ir vilios, kad valdžia nepanorės atkreipti nuomonės ant žodžių, kuriuos prispyrė apleisti tevyne, bet įtikės, kada prakalbės darbai. Darbais mēs viliames priversti valdžią prie nusileidimų, prie humaniško išrišimo lietuviško klausimo.

Su širdinga pagarbe

J. Šliupas.

Teip tai Dr. J. Šliupas išreiškė savo nuomonės ir pažvalgas apie išrišimą lietuviško klausimo tam „tarpininkui“ tarpe lietuvių ir Pobiedonoscevo. Gavęs tokį sau priėmimą p. Burovas beabejonės daugiau nebenorės kreiptis prie tokių sau neprielankių ypatų, bet gal dar mėgįs vėl ką—nors tokį lietuviams iškirsti, iš kitos pusės. Juk be nieko nenorės pasirodyti jį siuntusiems. Tai gi velytina butų, kad pasirodžius jam ir kitur, lietuviai pasilikėtų abejutiškais... Ypačiai reiktų saugotis nuo išdavinėji-

mo slaptų apie ūa veikiančius lietuvius ir apie kai—kuriuos slaptus kelius tautiško mūsų judėjimo, kas galėtų paskiaus kenkti ne tik tai pavieniams, bet ir visuomenei. Tegul pp. Burovai, Spiridovyčiai ir kiti sprendžia apie lietuvišką klausimą tų ant vietos, kur jo išrišimas yra geriau reikalaujamas, t. y. Lietuvoje, o ne baldosi tarpe lietuvių išievių, ramiai sau pelnijančių svetimoj šaly kšnelį duonos ir prisidedančių liuosame krašte, kiek galint, prie atbudavojimo prazudytos savo tėvynės ir jų pačių ateities.

Nauji rasztai.

Švėskime darbininkų šventę, pirmąją gegužės! publ. 4. L. S. D. P. Tame mažame lapelyje yra dailiai išaiškinta, kas tai yra darbininkų šventė, pirmą gegužės, ir dėlko žmonės darbininkai privalo ją švėsti.

Vyrai! 1 p. Atsišaukimas dėlėi karės lietuvių, latvių, lenkų ir baltgudžių socialistiškų partijų.

Programas „Draugo“, naujai užmanomo Prusuose lietuviško laikraščio.

Periodiškėje naujai išėjusi raštai.

Varpas Nr. 4. Turinys: Mokytojo atšliepimas.—Seimynos padėjimai.—Pasergėjimai.—Sumaskolinimo įrankis.—Literatūros skyrius.—Spaudos peržvalga.—Korespondencijos ir tt.

Draugas, pirmėivės lietuvių jaunumenės laikraštis, Nr. 1. Turinys: Mūsų uždavinys.—Mokslo skyrius.—Literatūros skyrius.—Feljetonas.—Korespondencijos.

Ukininkas, Nr. 4. Turinys: Rusų karė su Japonais.—Apvaikščiokime „Lietuvių Tautos Šventę“.—Pas tarpininko.—Kerupės tiltas.—Smūjka.—Žinios ir tt.

Kryžius, Nr. 4.

Reklama.

„O maldose jusų ne bukit bylųs, kaip stabmeldžiai, kurie mano, kad dėl daugybės jų žodžių taps išklaudyti“. (Mat. VI. 7.). Tam musų išganytojo paliepimui bažnyčia rodos visai nepriklauso. Skaitlius visokių maldų, iškilmingų apeigų pas mus vis didinasi ir didinasi ir, rasi ner pasaulėj daugiau bylesnių maldininkų už mus — katalikus. Užtai ner pasaulėj tokio puikau, teip išsiplatinusio tikėjimo, kaip katalikų. — Musų bažnyčia teip drūčiai stovi ant savo, amžiais išdirbto, pamato, kad nesibijo kritikos savo užmąmams dargi tokiems, kaip projektas kanonizacijos neesančio kuno Joannos d'Arc.

Viešpatystės milijonus bars to įvairiems pokyliams, svetimtaučių valdininkų viešėjimams, revijoms (kariumenės perziuroms) ir t. p., apie kuriuos berasydami, laikraščiai daugybę popieriaus sunaikina. Vis tai darosi, kad parodyti svetimtaučiams savo pajiegą, savo turtus.

Nacijos, pasirodžius kokiam talentui, nesigaili neįokių aukų, kad vardą savo talentuoto tautiečio praplatinti svetimose šalyse; daro jam garsias ovačijas, apie kurias žinios, per laikraščius, platinamos po visą pasaulę. Talentuotam žmogui pasimirus, tauta stato paminklus su iškilmingoms apeigoms, jo vardu pavadina įsteigiamas mokyklas, gatves ir tt., kad tautoje bepaliavos užlaikyti pažinimą jos svarbės, jos garbės.

Mazesnios tautos, neturinčios savarankio padėjimo, iš paskutinio, tankiai su didžiu pavojumi, rupinas iškelti savo tautišką garbę, pasirodyti su savo tautos turtais, kad tik visur skambėtų jų nacijos vardas, kad tik svetimtaučius priversti pažinti jų tautą. Atskiri tautos sąnariai stengias savo

tėvynės garbę pakelti, priguldami prie įvairių, nors ir svetimtautiškų, mokslo ar dailios (Kunst) kuopų, skaitydami referatus, užmąmus, dalyvaudami koncertuose, teatruose ir visur pabraukdami savo tautos kilme. Ne vienos progos, dargi menkiausiuose atsitikimuose, nepraleis, kad šėip ar kiteip butų kalbama arba rašoma apie jo tautą. Ant raštelapių (Postkarten), perduodamų su paveikslėliais, kokiose kalbose nepamatysi spausto to vieno žodelio „raštelapis“!

Sudai, dargi liuosiausiose šalyse, dabinasi blizgančiais mundierais ir zenklais, kad publikai įkvėpti dėl sudo godonę.

Žinome pirklystes, kurių metinės išduotys įvairiems apgarsinimams pereina 50,000 rublių.

Žinom daktarus, kur pasiėmę užsieniui pasportą, išvažiuoja per porį dienų netoliau Karaliaučo arba Klaipėdos, sugrįžę į savo guštą garsinas, savo nebuvusiems klientams buvę užsieny, suprask išsitubulinę savo amate svetimuose universitetuose. Tai miesto daktarai teip įieško klientus. Kaimo-daktarai tapat daro kiteip; atsiradus konkurencijai, jie pasiprašo geradarių, kurs iš sakyklos, mokina žmones: „gydykitės pas šitą gerą kataliką ne eikit pas kitą“.....

Reklamos pavyzdžių begalo, visų neperrokuosi. Ne man spręsti, ar reklama padorus dalykas, ar ne. Ar ateis laikai, kuomet be reklamos bus galima apsieiti — nežinau. Bet tvirtai žinau, kad dabartiniame laike be jos apsieiti negalima.

Jei kas pasakys, kad reklamos įtekmė — didis žmonijos paklydimas, principijaiškai sutiksiu, bet..... atsakysiu francuzų patarlės žodžiais: „si tout le monde a tort — tout le monde a raison“. O jai teip, tai vieni lietuviai svieta nepertaisys ir nesekdami žmonijos srovei, turės susistapdyt ir pa-

silikti toli užpakalyje žmonijos progreso. Mēs pasiliksime su ironijos vardu „poczciwy litwin“, bet istorija pavadinus mus..... daug kitoniškiau. Tuomi, kad mēs buvom per ilgus amžius skriaudžiami, mēs neišsiteisinsime, nes jau ir kudukis žino, kad už savo tiesas reik kovot bepaliavos, su ginklu — įnagiu vienlaikiniu (gegenwartig, sovremennoje), o ne su taktika XIV amžiaus. Tiesos ne duodamas — jos imamos.

Progresas, it žmonių minios, sakysim — kareivių pulkas, nuolat žengia priešyn, viskas tam pulkui turi duoti kelią, kitoniškai — taps sugniauztas, kojų sumindžiotas; kas iš kareivių mandagiai (musų patriotai sako — taktiškai) norės aplenkti sutiktą kliūtį, turės padaryt linkį ir pasilikti nuo draugų, kurių vargiai bepasiavys. Žmonija nepasikakina greitųjų garinių trukių, ji stengias išrasti budą dar smarkiau persikelti iš vietos į vietą. Ji to nežiuri, kad juo smarkesnis trukis, juo daugiau pavojaus dėl gyvasčių atskyrų ypatų. Mēs, lietuviai, nesiskubiname, tegul, girdi, progresas laužo sau sprandą besiskubindamas, mēs..... išlėto, išlėto, per okaziją, jei atsitiks....., mēs nenustumsim nuo savo kelio drąsuoli; neduodanti mums eit priešyn, mēs mandagiai (ar taktiškai) atsiesim šalyj ir lauksime, kol takas patsai apsisavys; o jei kas iš musų tarpo išdrįs savo pajiegą nuverstti kliutes, — mēs atsišalinsim nuo tokio šovinisto, karščiuojančio ir tt.

Mēs visi norime buti diplomatais ir be paprastų kareivių laimėti..... vardą „poczciwy litwin“. Kareiviai, girdi, savo šovinizmu, netaktiškumu — tik trukdo musų užduočiui.....

Atleiskit, neesu girdėjęs, kad dirbtava be darbininkų — kovava be kareivių galėtų apsieiti!

Dagyvas.

Isz visur.

Dorpato universitete buvo skaityta, 10 vasario, per tulą profesorių lekcija, kuri specialiai buvo paskirta tai dienai, kaipo dienai išliuosavimo kaimiečių iš po baudžiamos jungo. Pabaigus lekciją, lektorius drąsiai pasakė, kad valdžia tada ne tą padarė, ko reikėjo, ir kad žmogus reikalauja didesnės sau liuosybės. Studentai ir publika ėmė šaukti: „Šalin patvaldystę, šalin karę! Tegyvuoja politikiška liuosybė!“ Paskiaus demonstratyviai perėjo giedodami per vyriausias gatves. Arestavojo apie 10 ypatų.

Į Paryžiaus laikraščius praneša iš Peterburgo, kad kunigaikštis Dolgorukis norėjęs užmušti ministrą svetimų šalių reikalų, grapą Lansdoifą, kuomet tas buvo atėjęs į kunigaiškčio namus. Dolgorukį buk areštavojo.

Sevilleje, Ispanijoje, tarpe studentų republikonų ir monarkistų įvyko smarkios muštynės, kuriose keliolika iš jų tapė sunkiai sužeisti. Po to, policija daugelį areštavojo.

Prancuzijos valdžia galutinai nusprendė panaikinti savo pasiuntinių stovėto Vatikane, prie popiežiaus. Popiežiaus vikarijus Paryžiuje, vienok neketina iš Prancuzijos paštraukti, nors su juom susinesimai, kaipo su popiežiaus vietininku, suprantama, jau bus pertraukti.

Turkijoje, prie dvaro sultano, tapė susekta kuopa suokabininkų ant jo gyvasties. Prie jos priguleta net daugelio sultano artymiausių ypatų, pagaliaus jo žento Kemali. Visi jie tapė ištrėmti į tolymiausias nuo Konstantinopolio provincijas ir paduoti policijos priežiurai.

Herbert Spencer.

(Pagal P. Krapotkin'ą)

Vienai dalei savo „sociologijos“ davęs išdydų titulą „Ypata prieš valstiją“, jis vienok pripazįsta valstijai negatyvišką, užlaikančią rolę. Teip tad valstija neturėtų viešų įemimų vartoti dėl įsteigimo nacionališkos knygynės; ji neturėtų jokių universitetų steigti: tai ne jos dalykas. Bet turėtų laikyti sargybą ant atskirų ypatų, ant vienu prieš kitas. Ji turėtų apgyniauti jų savasties tiesas. Ir dėl aiškinimo šitų įstatymų juk-gi reikalingi yra teisdariai, lyginai kaip išrinkti klastoriai — atsiprašant, reprezentantai, — kurie įstatymus sudaro, ir universitetai, kurie mokina dailą daryti įstatymus, dailą sukvailinti žmones ir juos pajungti — štai ir matome, kaip Spenceris žingsnis po žingsnio ateina ant to, kad valstiją bloguose jos veikimuose iki išlavinčiausiam kalėjimui ir pagerintai giliotinai iš naujo atbudavoja.

Tę dar ir čia ypatingai truksta jam drąsos. Sulaikė jį ans „juste milieu“. Gal but jis jautėsi prisilėgtas esąs trukumu žinių, nes jis užmanė savo philozophiją laike, kada jo žinios buvo dar labai aprubežiuotos, ir per visą gyvenimą nežinojimas kitų kalbų kaip vienatini angliškosios buvo jam kliučia. Ar gal-but jo apgimimas ir jo išauklėjimas stabdė jį nuo įsi bėgėjimo, kokis philozophui su milžiniška išmone būtų turėjęs tiki? ... Ar vėl gal-but tātai padarė įtekmė šitos angliškosios aplinkės — visados kairysis centras, o niekad os atsčiausioji kairė? ... Jo autobiographija, rasi, apie tai mums paaiškįs.

Štai trumputėlis piešinys prakilniausių Spencerio darbų.

Sutvėrimas synthetiskosios philozophijos — kuri yra sutrauka visų žmogiškų žinių ir kuri suteikia materijališką išaiškinimą visų buičių gamtos, lyginai kaip pilningo dvasės gyvenimo žmonių ir draugijų — tai yra neišpasakomai didelis darbas. Spenceris yra jį atlikęs.

Bet nors mes pripazįstame Spenceriui tulus nuopelnus, vienok tai būtų klaida, jeigu mes savo pasistebėjime taptumėme patraukti į įtikėjimą, buk jo triusas iš tiesų atidengia paskutinius rezultatus mokslų ir induktyviskosios metodos kaslink žmogaus. Pamatinė mintis veikalo yra teisinga, tikra. Bet savo pritaikime visokeriopų priežasčių dėlei daugelį kartų tapė sukoneveikta. Keletas tapė dėl paveizdos čia pridurta. Kitas pakaks čia bent priminus, kaip atmestina metodą analogijų ir ypatingai perdėjimą kaslink kovos už buvį tarp individuumų tos pačios veislės, teip-gi menką atydu-

mą, pašvęstą dėl savitarpinės pagelbos (kito principo gamtos).

Mes negalime pagirti visus Spencerio išvedžiojimus. Mes net turime daug ką jo „sociologijoje“ pagerinti, kaip tai padaręs yra maskolius Malovskij svariame punkte: teorijoje tolynzengimo. Čia turime ištikimais pasilikti mokliškai metodai, tę nusikratyti nuo keletos prietarų; arba bent iš padugnių patyrinti tokią grupą buičių...

Tačiaus viršuj ir išlauk visumos per Spencerį atrodyta buitį palaiko didžiausią svarumą.

Valandoje, kada mėginame suburti synthetiską philozophiją visatos, drauge imant gyvenimą draugijų, noroms-nenoroms ateiname ne tiktai prie negacijos tveriančiojo dievo, kurs valdąs visatą — netiktai prie negacijos nemirtinos dušios arba ypatingos gyvastinės pajiegos, — bet ateiname teip-gi prie išgriovimo šito antrojo fetišiaus, valstijos — valdymo žmogaus per žmogų. Kas-link ateities civilizotosios draugijos mes prieiname prie regyklos bevaldiškumo.

Šitoje prasmėje Spenceris yra neišpasakomai daug prisidėjęs prie to, kad philozophija šimtmečio, į kurį mes įstojome, pastojo priešvaldiška.

GALAS.

Laukimas.

Kad leidzias' žemyn saulelė,
Dangaus veidelis apsiniaukia, —
Su tamsia skraiste naktelė
Meilės širdelės pridengt laukia, —
Ateik! ateik, mano mielas!
Čia žali medeliai, — Kvepianti ziedeliai
Pabovys mus!
Kaip tykiai slėnyj upelė,
Musų jaunos dieneles plaukia;
Mums rupi tik ši naktelė, —
Toliaus, tegu nors myris laukia!
Skubyk! ateik — laikas bėga!
Še: zvaigzdeles blėsta, — Vakarinė gesta —
Išauš diena!
Ši valanda ir pilnai mus
Šalin, nuo mus ašaros, vargai!
Teipgi nenorim žinot jus,
Jūs, parduoti, tamsybės vergai
Šalin! šalin, jūs kirminai! —
Edejai draugijos, — Nelaimė žmonių, —
Palikkit mus!
Nereik mums kitokių turtų,
Kaip karštos širdies priglaudimas,
O, kad vis teip pasiliktu
Šaldus ant lupų bučiavimas! ...
Apmirk! užmigk, mano dušia!
Ganita tenutįla, — Šaulė tenekįla, —
Teip, amzinai! ... *Audrupāts.*

Reikalai

„Tėvynės Myl. Draugystės.“

Užsimokėjo:

Philadelphia, Pa.

Seni: Sim. Arbašauskas 60
Nauji: Jon. Knistautas 60
Mikolas Valukas 60
Stasis Gelzinis 60

Thorp, Wis.

Seni: F. Mikolainis 60
Tade. Kavaliauckas 60

Naujas: Mat. Išovaitis 60
Minersville, Pa.

Nauji: Mariė Tampauckienė 60
Mariė Kondratavyčienė 60
Antan. Draugelienė 60
Konst. Alšauckienė 60
Mariė Vitkauckienė 60
Mariė Mikalavyčienė 60
Ona Gustaitienė 60
Elbieta Šaparnienė 60
Barbora Mikalavyčienė 60

Baltimorė, Md.

Seni: Petras Krakaukas 60
Ant. Žurauckas 60
Ant. Venckaitis 60
Mariė Aukštakalnienė 60
Kaz. Abromavyčius 60
Ant. Namura 60
Just. Kungis 60
Jur. Ilgunas 60
V. Nagurnovski 60
V. J. Bielis 30
Ant. Gurklis 60
Felik. Dailidonis 60
Stas. Urlakis 60
Juoz. Kaluškevyčia 60
Nauji: Juoz. Maldutis 60
Mariė Gerdziaičiūtė 60
Vin. Česna 60
Juoz. Juškevyčia 60
Jon. Velivis 60
Mikol. Senkus 60
Pran. Bakutis 60
Vin. Šilgauckas 60
Juoz. Kvedera 60
A. Kazelevyčia 60
Ludv. Gavlis 60

Už parduotas knygas 55
T.M.D. Sekr. A. Ramanauckas.

Nuo Redakcijos.

Už korespondencijas ir apgarsinimus „Vienybės“ redakcija neatsako.

Lietuviu tauta

senoveje ir sziadien.

Parašė J. Sliupas, M. D.

(Tasa.)

Senoviškos dainos neturi sutartinių galunių (rimo), o tik naujesnės. Kitur iš netyčių supuola galunei, nes daugelis žodžių vienodas turi sušvelninimo galunes.

Jambai dainose yra viešpataujantys miera, ir dalinasi ant trumpo dvimiero jambo, trimiero ir keturmiero. Pastarasai esti devyn- ar dešimt-taralis (zglaszkowy). Atsitinka teip-gi trochejai, o rečiausiai amphibrachiškos eilės. Tankiaus yra mieras maišytos (gemischtes Metrum), tačiau tarp dainų mieras ir įturio visumet yra tulas sąmazgis, lyginai kaip tarp melodijos ir mieras.

Lietuviškos dainos tapė perdirbinėtos ir daildariškai sudėtos per Herderį, Chamisso, W. Jordana, Be abejonės didėnėji jų dalis paėina nuo senovės — tai-gi gyvenimas senų gadylių žybsi per angą dainos ir jos meta daug naujos šviesos ant lietuvystės. Ar-gi šalyje, kurią piešė teip esant barbariška, galėjo užgimti dainos pilnos sąjausmo, saldumo, prastybės, jausmų prisirišimo prie šeimynos? Vidujinį senovės Lietuvos gyvenimą uždengia neišblaškytas dar rukai! „Suerzinti, antpuoli, gynėsi Lietuviai; antpuoli atmušdami antpuoliu, užskerdynes mokėdami skerdynėmis, grobius plėsdami už grobimą; bet nuomonauti iš kronišku padavimų apie manomą nuozmumą ir barbarystę Lietuvos, butų lyginai neteisu, kaip sudyti iš kraugerysių atliktų ant lietuviškos žemės per pamaldingus kryževius, apie jų naminį gyvenimą ir civilizaciją. Kas-zin, suskaičius viską, ar ne daugiau įnirtimo, pasiutusiu žmogžudystę ir kraujo praliejimo, papildė antpuolikai, kurie neva iš civilizuotų šalių: Vokietijos, Anglijos, Francuzijos, ejo gelbėti zokonui, krikštyjančiam biedus pagonus kalaviju?“ (Kraševskis). Sakysite, kad Lietuvos dėjos yra pilnos vylių, piktadarysių, zudynių? Teip — bet tik dėjose kunigaikščių ir ponų lietuviškų. Gyvenimas žmonių buvo toks, kaip nupiešia dainos, o gyvenimas ponų, kaip istorija paduoda. Tai yra labai didelis skirtumas. Kraujas tekantis iš augšto susipylė ant atminties praeities liaudies, bet labai neteisingai. Kruvini darbai priguli ponams ir kunigaikščiams, kurie pyllyse ir sostapyllyse sėdėjo. Žemiaus, lietuviškuose laukuose putė tykus dainos vėjas, ošė ažuolai ir klestė, zydėjo rozės, lelijos ir rutos. Istorijoje liaudies kitokia tauta pasirodo negu istorijoje kunigaikščių. Budas liaudies nedaug įveikė valdymierus, nors šitie labai įveikė pavaldinius. Iš dainų ir visokių minėjimų, kaip iš pačios kalbos, duodasi matyti, kad Lietuva turėjo daug augštesnę savą, tautišką, civilizaciją valandoje krikšto, negu paprastai paisoma yra.

Teip-gi priezodžiai, išreiškimai liaudies išminties, patyrimų ir patėmyjimų aruodas, nupiešia tautos poslaptines mintis: tai yra praktiška philozophija. Rankius patarlių išleidę yra Ruikys ir Mylkė, Jucevyčius ir vysk. Valančauskas, ir kiti. Tik sunku yra suzinoti, katrie priezodžiai užsilikę yra nuo žilos senovės, kaip senųjų žodis kalbamas buvo. Priezodžiuose dar atsigarsi stambeldiškoji Lietuva. Kraševskis štai katruos priezodžius surašęs yra:

1. Genys margas, o sviets dar margesnis (Jucevyčius: Genys margas, žmogaus gyvenimas dar margesnis).
2. Margai sviete nusiduoda.
3. Baltojo svieta nedaug (beje gerų, parinktų žmonių yra nedaug).
4. Dangus augštai, ant žemės kiet.
5. Dievs vislab išlaiko.
6. Kas dievo žadėta, bus ir attesėta.
7. Su dievu negali bartis.
8. Dievas neatboja nė šiokio nė tokio žmogaus.
9. Visas dievo pakvėptas žmogus.
10. Dievui bevaktuojant, ir žmogus tur vaktuotis.
11. Kas augštai lipinėjo?
12. Dar su dievu piršto nesukišai.
13. Bau muša galva į akmenį!
14. Augštas dangus, neįkopi; druta žemė, neįlendi.
15. Teip Laimė lėmė.
16. Dar dievo daržų nenuganei.
17. Kur neketėsi, dvi, tris naktis, o kur ketėsi, nė nakties.
18. Atranda svodba rubus, rabata (!) grašius.
19. Ką pusi prieš vėją?
20. Kavojas kaip kipšas nuo Perkuno (Jucevič).
21. Neša kaip numirėlis savo meilingą (Jucevič).
22. Šatrijos ragana!
23. Šnypščia kaip žaltys be ozkos pieno.
24. Uždegk žalčio žvakę, o susirinks žalčiai.
25. Ar niežti dešinę ar kairę, vis tai gerai yra.
26. Aitvaras jam visas gėrybes sunėša.
27. Aitvaras jo plaukus suzindo.
28. Pelėdos sėrmėga apsilvilko (umai prapuolė).
29. Giltinė neveizdi dantų.
30. Ne dienų laukia smertis.
31. Nera žolių pro smertį.
32. Kokia mėsa, tokia sriuba.
33. Nėdrė nesvyruoj nepučiamą.
34. Kur sėtos ropės, ridikai dgysta.
35. Medum sėjai, pipirai sprogst.
36. Maži šunyčiai ir didelių sujaudrin.
37. Ir mažas kelmas vežimą verčia.
38. Lietuvniką už vyzą laiko.
39. Lietuvnikams prie raumens, o kunigams prie kaulelių.
40. Žemaitis kukutis (putras lakutis).
41. Telšių pliumpis.
42. Ašmenių bajoras.
43. Palanga tai ne svieta pabaiga.
44. Be vokiečys, balso žmogaus nesuprant.
45. Vokiečių siųstinis (viesula).
46. Skęstam vokiečiai!
47. Perkune dievaiti, nemušk Žemaitį, bet mušk gudą, kaip šunį rudą.
48. Diena vakarop, metai galop.
49. Ne vakar pirštu žabota.
50. Gims diena, gims diena maistas.
51. Jaunysta, ponysta!
52. Jaunysta, paikysta!
53. Alus šviežiasis ir senąjį atkais!

(Toliaus bus.)

Paėjo paskala, buk Peter ge, vaziuojant carui, uzbėges trukys ant padetų po rėlemis minų ir tapęs suardytas. Caras vienok išlikęs nesužeistu, tik-tai keletas urėdinkų apdraskyti nuo eksplozijos.

Pasimirė:

Vengrų raštininkas, romanistas — Maurus Jokai, autorius daugelio rupių belletristikų veikalų, kurie savo laiku buvo skaitomi godžiai po visą Europą ir po kelis syk išleidinėjami įvairiose kalbose. Iš jo raštų yra vienas sutrumpintai išverstas ir ant lietuviško, minėtinai „Pajudinkime vyrai žemę!“ Jokai gimė 1825 ir 1848 metuose kilus revoliucijai, buvo patrauktas į jos srovę; paskiaus turėjo pabėgti iš Pešto, kur mokinosi jurisprudenciją, ir turėjo ilgai slapstytis po svetimus kraštus, rašydamas po priedanga slapyvardžio Saio. Maurus Jokai tuom atsižymėjo, kad savo romanais apvilkdavo įvairiausias Vengrijos tipus į patrijotizmo rubus, ir jo raštus skaitantieji dažniausia tapdavo karštais tėvynainiais. Kas skaitė iš lietuvių „Pajudinkime vyrai žemę“, tas jau žino, ką gali Jokajaus stilius. Jis su tuom veikalu keletui ir lietuvių pasitarnavo.

Lenkų raštininkas prof. Petras Chmieliovskis, vienas iš gabiausių ramčių lenkų pozityviškos rašliavoje srovės, kuris iki galo savo dienų buvo neapkenčiamas klerikalų ir trumparegių nacjonalistų-pataikunų.

Neseniai paėjo paskala, jog tapo padaryta slaptas sarišis tarpe Serbijos, Bulgarijos ir Juodkalnio viešpatysčių, dėl savitarpinio apsigyvenimo nuokokių-nor; svetimų auteivių. Jeigu tas įvyko ištikrųjų, tai jie bandys nusikratyti ne tik-tai turkus, bet ir maskolius nuo kėsijimosi tę įsikurti.

Romoje, Italijoje, daugiau 100 miesto sudzių pareikalavo nuo valdžios pakėlimo sau algos, duodami iš tolo suprasti, kad neužganėdinus jų norą gali sustraikuoti.

Aukos kankintiniams.

Ant Seimo S.L.L., Philad., Pa. 2,16
Buvo \$617,23

Pasiūsta kankintinių komitet. 262,00

Lieka izde \$357,39

Aukos mokslaeiviams.

Ant Seimo S.L.L., Philad., Pa. 2,16
Buvo \$18,95

Viso \$21,11

Ant kelionės liet. delegato į Nyderlandiją.

J. Šeštokas, Trenton, N. J. 50
Buvo \$267,48

Viso \$267,98

Aukos A. Viztaliui.

M. Savickas Roslyn, Wash. 30
Buvo \$55,54

Sykiu \$55,84

Padėkavonė.

Labai žemai dėkavojau S.A. A. centr. komitetui už prisiuntimą mano mirusios pačios, Barbaros Kurzentaitienės, posmertinės, o teipgi ištariu ačiu dalyvavusiems ant laidotuvių ir graboriui, p. Zaliauckui, už dailų su lavonu apsiėjimą, iki jis netapė sudegintas Fresh Pond Krematorijoje.

Kaz. Kurzentaitis,
Brooklyn, N. Y.

Pranešimas.

Šiuom pranešu, kad laimėjimas auksinio \$20,00 jau tapo ištrauktas, kuris puolė ant 3374 Nr., bet kuris, ant nelaimės, nežinia pas ką randasi, kadan gi mat sasiuvelyje pašiuiku buvo užrašyta ir išitrynė per ilgą alei viena raidė. Malonėkite tą numerį turį, atsišaukti, prisieidiant tą kvitą ir savo adresą. Kiteip privertas busiu tuos \$20,00 pavesti tautiškiems reikalams.

J. Banis.

Susirinkimai.

New Britain, Conn., T. M. D. kuopa turės metinį susirinkimą 15 birželio, 7:30 vakare, bažnytinėje salėje. Kviečiame brolius ir seseris pributi ir užsimokėti metinę mokestį, o kurie dar neprigulite, malonėkite ateiti prisirašyti. Komitetas.

Pajieszkojimai.

Pajieskau gero kriaučiaus, mokačio kostumerską darbą; uždarbis geras; prekė: už kotą palaidą \$5,50, su liemeniu \$6,50, kelnės \$1,50, kamzuolė \$1,50. Kas yra darbo ekatra, už tą ekstra ir mokasi. Kas negali gerai atlikti darbą tegul visai neatsišaukia. Jei geras kriaučius, bus viskuo užganėdintas.

Fr. Paltinaitis,
310 E. Market str.,
Wilkes-Barre, Pa.

Pajieskau jauno vaikinio mokačio gerai lietuviškai lenkiškai ir rusiškai rašyti ir turinti norą dirbt. Atsišaukt per laišką ant adreso:

Henry J. Schnitzers Bank,
141 Washington str.,
New York City.

Pajieskau savo pu-brolio, Antano Kaičucko,—paeitua iš Kauno gub., Raseinių pavieto, Ervilko vals., Pavidaujo kaimo, 6 metai kaip Amerikoje,—ir švogerio, Jono Arlausko, paeitua iš Suvalkų gub., Vladislavovos pav., Tamčbudžio gmino ir kaimo, 2 metai Amerikoje. Ar jie patįs tegul atsišaukia, ar kas apie juos žinąs meldžiu pranešt ant šio adreso:

Juozas Aksamitauskas,
406 S. Sherman str.,
Wilkes-Barre, Pa.

Pajieskau savo vyro, Motiejaus Marčiulionies, 6 metai kaip Amerikoje, 4 metai kaip gavo durną galvą ir nežinia kur išbėgo. 35 metų senas, vidutinio ugio, ilgos nosės. Paeitua iš Suvalkų gub., Starapo-

les pavieto, Klebiškių gminos, Prienlaukio kaimo.

Ona Marčiulionienė,
307 Huckleberry Ale,
Shenandoah, Pa.

Mieli broliai darbininkai! Platinkite Socializmą!

Dabar kiekvienas, kursai tik prisavo antrašą, podraug įdedamas už 10c. stampomis į laišką, aplaikys keturių išdavimų lapelius (su paveikslėliais), tiek kad galės paplatinginti sociališkas tiesas tarpe tų lietuvių, kurie nepažinstą Socialistų partijos! lapeliai. „Kas yra socializmas“, po draug, pisi kiti aiškinanti sociališkos partijos mierius, podraug kritikuojanti nelabą—draugijos surėdymą!?

K. RUTKUS,
731 Lake str., Cleveland, Ohio.

Naujausios knygos:

Džiova ir kova su ja	30c.
Tautiškas atgijimas lietuvių ir kitų tautų	20c.
Dykaviečių apmedžiavimas patarmės ukininkams	30c.
Trumpa visatina Istorija dalis I senovės Istorija	25c.
Sodžiaus vaizdėlei apysakutė iš sodziu gyvenimo	5c.
Paprasti rakandai ir išdarbiai iš šakų	25c.
Kaip reik pinti rečkas, baldai ir kiti pinamieji daiktai	30c.
Ką ir kaip kai-kurie amatai dirba dalis I	20c.
Pranašavimai Michaldos karalienės iš Sabbos	15c.
Pragarų gilmės juokingas aprašymas apie kankynes pragare	15c.
Darbininkų Balsas No. 1 1904	15c.
Girtuoklių Adynos	10c.
Kunigo naudą velniai gauda	5c.
Davatų gadzinkos.	15c.

Adresuokit:

J. J. PAUKSZTIS & CO.
224 E. Main St.
PLYMOUTH, PA.

Lietuviška Balberné!

Puikiai plaukus kerpa ir lengvai barzdą skuta.

Jur. Sunskis ir Vin. Simanaviče,
155 Metropolitan Ave, ir kampo
Berry str. BROOKLYN, N. Y.

Dr. J. Szliupas,

328 Federal str. Philadelphia, Pa.
47-50-A (Keystone Telephone)